

*Савченко Андрій Володимирович,
начальник кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Відомо, що 26 квітня 2015 р., на підставі Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-УП «Про запобігання корупції», набула чинності ст. 366¹ «Декларування недостовірної інформації» Кримінального кодексу України (далі - КК). Цей законодавчий крок став ще одним підтвердженням курсу нашої держави на суворий контроль за діяльністю осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на нещадну протидію корупційним правопорушенням з їхнього боку та на відкритість інформації про їх майновий стан. Зрозуміло, що наразі, через об'єктивні фактори (зокрема, на теперішній час навіть не призначено навіть членів Національного агентства з питань запобігання корупції (далі - Національного агентства), як центрального органу виконавчої влади України зі спеціальним статусом, що має забезпечити формування та реалізацію державної антикорупційної політики, у т.ч. за рахунок перевірки декларацій суб'єктів декларування, але очікується, що воно запрацює до кінця поточного року), поки що немає кримінальних проваджень по цій статті у слідчій та судовій практиці, однак незабаром вони мають обов'язково бути. У зв'язку з цим далі

пропонується розглянути особливості складу нового для КК злочину - декларування недостовірної інформації.

Одразу зазначимо, що не зрозуміло з яких причин законодавець не відніс аналізований злочин до категорії корупційних: у примітці до ст. 45 КК «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям», де дається перелік корупційних злочинів, на ст. 366¹ КК не вказано взагалі. І це при тому, що вказана стаття була запроваджена до КК на підставі саме Закону України «Про запобігання корупції» та в умовах сьогодення є одним з ключових засобів контролю корупційних проявів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування! На наш погляд, таку логіку законодавця збагнути важко. Попри це декларування недостовірної інформації (ст. 366¹ КК) наразі належить до групи злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (розділ XVII Особливої частини КК).

Основним безпосереднім об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність відповідних суб'єктів декларування у частині подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції». Предметом злочину виступає *декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування*, що передбачена Законом України «Про запобігання корупції». Така декларація подається з метою створення умов прозорості діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також виявлення та недопущення конфлікту інтересів у їх діяльності. Саме тому вказані особи повинні декларувати не лише свій майновий стан і доходи, а й майновий стан і доходи членів сім'ї та більшість своїх значних за розмірами витатків.

Декларація, про яку йдеться у ст. 366¹ КК, є офіційним документом в електронній формі, оскільки відповідні суб'єкти декларування заповнюють її на офіційному веб-сайті Національного агентства. Відповідно до ч. 1 ст. 46 «Інформація, що зазначається в декларації» Закону України «Про запобігання корупції» у декларації зазначаються важливі відомості про суб'єкта декларування (зокрема, прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків суб'єкта декларування та членів його сім'ї, місце реєстрації та фактичного проживання, місце роботи (проходження служби) або місце майбутньої роботи (проходження служби), займану посаду, або посаду, на яку претендує, та категорію посади (якщо така є) суб'єкта декларування; об'єкти нерухомості, що належать суб'єкту декларування та членам його сім'ї на праві приватної власності; дані щодо виду, характеристики майна, місцезнаходження, дату набуття майна у власність, оренду або інше право користування, вартість майна на дату набуття його у власність, володіння або користування; цінне рухоме майно, що належить суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві приватної

власності; цінні папери; інші корпоративні права, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї; юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї; нематеріальні активи, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї; отримані (нараховані) доходи; наявні грошові активи; фінансові зобов'язання тощо).

З об'єктивної сторони декларування недостовірної інформації може полягати у дії (поданні завідомо недостовірних відомостей у декларації) або бездіяльності (неподанні зазначеної декларації).

Подання завідомо недостовірних відомостей у декларації - це внесення суб'єктом декларування неправдивої (невідповідної, такої, що повністю або частково не відповідає дійсності) інформації та подальше її розміщення на офіційному веб-сайті Національного агентства (за цих умов, на наш погляд, йдеться про специфічну форму службового підроблення).

Неподання зазначеної декларації - це ухилення від подання такої декларації, тобто незаповнення її на офіційному веб-сайті Національного агентства через недодержання суб'єктом декларування встановлених строків. Відповідно до ч. 1 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, вносяться відомості за минулий рік і вона подається щорічно до 1 квітня кожного наступного року. Проте у ч. 3 ст. 49 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено таке: коли за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування не подав декларацію, Національне агентство *письмово* повідомляє такого суб'єкта про факт неподання декларації, і суб'єкт декларування повинен протягом *десяти днів* з дня отримання такого повідомлення подати декларацію в порядку, визначеному ч. 1 ст. 45 цього Закону. Звідси випливає, що в кінцевому рахунку неподанням декларації вважатиметься така бездіяльність, яка має місце *після закінчення десяти днів з моменту отримання суб'єктом декларування зазначеного письмового повідомлення*, та якщо відсутні обставини, які б перешкождали належному виконанню цього обов'язку (тяжа хвороба суб'єкта декларування, виведення з ладу комп'ютерної техніки та комунікацій, стихійне лихо тощо). Однак, на нашу думку, ця форма вчинення злочину (бездіяльність) не зовсім узгоджується з назвою самої 366¹ КК, в якій зазначено про конкретну дію - декларування недостовірної інформації, а отже в теорії та на практиці можуть виникнути питання щодо правильного тлумачення цієї норми.

Загалом передбачений ст. 366¹ КК злочин є *закінченим* з моменту вчинення зазначених вище дії чи бездіяльності та має *формальний* склад.

Суб'єктом цього злочину є суб'єкти декларування, про яких зазначено у примітці до ст. 366¹ КК (*спеціальний суб'єкт*). Тобто, це особи, які відповідно до частин 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Таких осіб можна умовно

поділити на *три категорії*: 1) ті, які здійснюють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; 2) ті, які припиняють чи 3) ті, які вже припинили здійснення такої діяльності. Однак, для з'ясування конкретного переліку суб'єктів декларування, як на це орієнтують положення частин 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції», слід звертатися до аналізу п. 1, підпункту «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 цього Закону.

Із суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації передбачає *прямий умисел*, оскільки винний подає у декларації *завідомо* недостовірні відомості або ухиляється від її подання за наявності обов'язку вчинити передбачені законом дії та реальної можливості виконати цей обов'язок.

Покаранням за декларування недостовірної інформації є позбавлення волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Отже, варто зробити висновок, що аналізований злочин відноситься до категорії злочинів невеликої тяжкості. Незважаючи на це, очевидно, що єдиним основним покаранням за його вчинення є покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

Таким чином, здійснена законодавцем криміналізація декларування недостовірної інформації є впливовим засобом фінансового контролю за особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Проте уявляється, що найближчими завданнями держави та її відповідних органів є забезпечення надійного функціонування Національного агентства, здійснення судового тлумачення ст. 366¹ КК, створення критеріїв відмежування декларування недостовірної інформації від суміжних посягань, вироблення сталої практики правильної кваліфікації цього злочину тощо.